ლიზინგი, როგორც კომერციული ბანკების ერთ-ერთი საინვესტიციო საქმიანობა

შესავალი

დღესდღეობით, საქართველოს ბაზარზე, კომპანიები ძალზედ აქტიურად სთავაზობენ სალიზინგო მომსახურებას ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს. ასეთი კომპანიების გახსნით ძირითადად დაინტერესებულები არიან კომერციული ბანკები, შესაბამისად ისინი დიდ ინვესტიციებს დებენ მათ დაარსებაში.

სტატიაში საუბარია, მიზეზებზე, რის გამოც კომერციული ბანკები ინტენსიურად ხსნიან სალიზინგო კომპანიებს, ასევე განხილულია საქართველოს ბაზარზე არსებული რამდენიმე სალიზინგო კომპანიის მდგომარეობა და წარმოდგენილია სალიზინგო ოპერაციების მოკლე დახასიათებაა.

ძირითადი საძიებო სიტყვები: ლიზინგი, ფინანსური ლიზინგი, უკულიზინგი, საოპერაციო ლიზინგი, მეიჯარე, მოიჯარე, მომწოდებელი

ლიზინგის განვითარების და სალიზინგო ოპერაციების მოკლე მიმოხილვა

1877 წელს, კომპანია ბულმა,რომელიც ტელეკომუნიკაციის სფეროში მოღვაწეობდა, პირველმა ჩაუყარა ლიზინგით მომსახურებას საფუძველი. კერძოდ, მან გადაწყვიტა სატელეფონო აპარატების იჯარით გაცემა, რაც ლიზინგის ისტორიაში პირველ ფაქტად დასახელდა, ვინაიდან, ტერმინი **„ლიზინგი“** ქონების ქირავნობას ნიშნავს. თუმცა, ამ სფეროში პირველად სალიზინგო საქმიანობა დაიწყო კომპანია United States Leasing Corporation-მა.

ლიზინგუროპერაციებს,საბანკო ოპერაციების ერთ - ერთ სახეობას მიაკუთვნებენ მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ძირითადად არასაბანკო სექტორში ხორციელდება. ეს ფაქტი გამომდინარეობს იქიდან, რომ ლიზინგი ბანკის მხრიდან წარმოადგენს დაკრედიტების ალტერნატივის საშუალებას. ის ძალიან წააგავს ძირითადი საშუალებების კრედიტით შეძენას, თუმცა განსხვავება ამ ორ ოპერაციას შორის არსებითია, კონკრეტულად:

• კრედიტით შეძენილი ძირითადი საშუალებები ხდება კრედიტის ამღების საკუთრება, ლიზინგით აღებული ქონება - რჩება ლიზინგის გამცემის საკუთრებაში.

• ლიზინგის მიმღები, ლიზინგის მეშვეობით ძირითად საშუალებას იღებს გარკვეული ვადით, რომლის გასვლის შემდეგ მას უფლება აქვს ქონება დაუბრუნოს ლიზინგის გამცემს.

• კრედიტით აღებული ქონების მოვლა - პატრონობაზე სრული პასუხისმგებლობა ეკისრება კრედიტის ამღებს (მყიდველს).

• ლიზინგის დროს, ლიზინგის ობიექტზე საკუთრებას ინარჩუნებს ლიზინგის გამცემი. ლიზინგის მიმღები, ლიზინგის ობიექტს იღებს დროებით მფლობელობასა და სარგებლობაში, რისთვისაც ლიზინგის გამცემს უხდის სათანადო საზღაურს.

ლიზინგი არის საკუთრების, ურთიერთობების რთული კომპლექსი, რომელიც დაკავშრებულია ქონების შეძენასა და მის შემდგომ გადაცემასთან დროებით სარგებლობაში, გრძელვადიანი იჯარის საფუძველზე. საკუთრების უფლება ნარჩუნდება ხელშეკრულების ვადის განმავლობაში.

გამოიყოფა ლიზინგის სამი ძრითადი სახეობა:

1. **ფინანსური ლიზინგი** - სალიზინგო კომპანია ყიდულობს ძირითად საშუალებას, შემდეგ კი მომხამრებელს გადასცემს სარგებლობის უფლებით, ყოველთვიური ანაზღაურების საფუძველზე. ვადის გასვლის შემდეგ, ნივთი რჩება პირის საკუთრებაში.

2. **უკულიზინგი** - უკულიზინგის შემთხვევაში ლიზინგის მიმღები იმავდროულად წარმოადგენს ლიზინგის საგნის გამყიდველს.სალიზინგო კომპანია მიმწოდებლისგან ყიდულობს გასაყიდ აქტივს (სატრანსპორტო საშუალება, სპეცტექნიკა, სამრეწველო დანადგარები) და ამავდროულად ლიზინგის საგნის მიმწოდებელთან აფორმებს ლიზინგის ხელშეკრულებას, რის საფუძველზეც მიმწოდებელს, უკვე როგორც ლიზინგის მიმღებს გადასცემს ლიზინგის საგანს სარგებლობაში.

3. **საოპერაციო ლიზინგი** - როდესაც კომპანიას გადაეცემა აქტივი რამოდინიმე თვით სარგებლობისთვის, ვინაიდან მისი შეძენის საჭიროება არ აქვს მას. ლიზინგის ვადის გასვლის შემდეგ ხდება აქტივის უკან დაბრუნება.

ლიზინგის დროს საკუთრების უფლება რჩება იჯარის გამცემზე, ხოლო, ლიზინგის მიმღები, ლიზინგის ობიექტზე იღებს მხოლოდ დროებითი სარგებლობის უფლებას. როგორც წესი, სალიზინგო ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ, ლიზინგის მიმღებს შეუძლია შეიძინოს ლიზინგის ობიექტი შეთანხმებული ფასით, გააგრძელოს ლიზინგის ხელშეკრულება, ან დაუბრუნოს მფლობელს.

ლიზინგის ოპერაციის ელემენტებს მიეკუთვნება:

1. **ლიზინგის ობიექტი** - ეს შეიძლება იყოს მოძრავი, ან უძრავი ქონების ობიექტები. მოძრავი ობიექტებია - სატრანსპორტო საშალებები, სამშენებლო ტექნიკა, სხვა საწარმოო მოწყობილობები. უძრავია - საწარმოო დანიშნულების შენობა - ნაგებობები.

2. **ლიზინგის სუბიექტები** - ძირითადად სახელდება ლიზინგის სამი სუბიექტი, გამონაკლისი შემთხვევების გარდა. ესენი: **ლიზინგის ობიექტის მომწოდებელი** - მწარმოებლები, ან სავაჭრო კომპანიები; **ლიზინგის გამცემი** - მხარე, რომელიც ყიდულობს ძირითად საშუალებებს მომწოდებლისგან, ხდება მისი მესაკუთრე, ხოლო შემდეგ გასცემს მას ლიზინგის მიმღებზე იჯარით გარკვეული ვადით; **ლიზინგის მიმღები** - მხარე, რომელიც საწარმოო სიმძლავრეებს იღებს ლიზინგის გამცემისაგან იჯარით გარკვეული ვადითა და პირობებით.

3. **ლიზინგის პერიოდი** - ეს არის სალიზინგო ხელშეკრულებების მოქმედების ვადა, მას დიდი მნიშვნელობა გააჩნია, რადგანლიზინგი, გრძელვადიანი ურთიერთობის ფორმაა. ამის გამო ლიზინგის პერიოდში ხდება შემდეგი ფაქტორების გათვალისწინება: ძირითადი საშუალებების ექსპლოატაციის და ამორტიზაციის ვადა, სასესხო კაპიტალის ბაზრის განვითარების ტენდენციები და ინფლაციური მოლოდინი.

4. **ლიზინგის ფასი** - ლიზინგის ფასის განსაზღვრა, ესაა რთული პროცესი და მოითხოვს სპეციფიკურ ცოდნას.

სალიზინგო ოპერაციების არსს წარმოადგენს საწარმოებისთვის, წარმოების საშუალებების და გრძელვადიანი პერიოდით იჯარით გაცემა. იგი ითვალისწინებს მოწყობილობების გამოსყიდვას იჯარის ვადის დასრულებისას ნარჩენი ღირებულებით.

ლიზინგი, როგორც კომერციული ბანკების ერთ - ერთი საინვესტიციო საქმიანობა

სალიზინგო ოპერაციები შედარებით დაბალრისკიანი და მაღალი შემოსავლის მომტანია, შესაბამისად ბანკები ძალიან დაინტერესებულები არიან და აფუძნებენ ცალკე კომპანებს, ვინაიდან, ისინი თავიანთ ფულად საშუალებებს რისკის შედარებით დაბალი ხარისხის პირობებში გამოჰყოფენ, ვიდრე ფულადი სახსრების სესხად გაცემისას. ეს გამოდინარეობს იქიდან, რომ სალიზინგო ობიექტი უზრუნველყოფის საშუალებად გვევლინება. მწარმოებლები თავის მხრივ ხელს უწყობენ სალიზინგო ფირმების განვითარებას, რათა მოახდინონ სასაქონლო ბაზარზე გასვლა კაპიტალის ბრუნვის დაჩქარების მიზნით.

ლიზინგის ძირითად არსს წარმოადგენს ძირითადი საშუალებების საშუალო და გრძელვადიანი პერიოდით, იჯარის პირობით გადაცემა, შესაბამისად სალიზინგოს შეუძლია გამოიყენოს საგადასახადო სარგებლები, როგორიცაა დღგ-ს გადანაწილება და ხარჯში გაქვითვა სრული ყოველთვიური შენატანაებით, რაც თავის მხრივ დიდი სარგებლის მომტანი ხდება კომპანიისთვის და შესაბამისად ბანკისთვის.

ლიზინგის დროს, გირაოს საგნები ძირითადი საშუალებებია, რომლის დაფინანსებასაც აკეთებს კომპანია, ბანკის შემთხვევაში კი ძირითადი უზრუნველყოფა არის უძრავი ქონება, კონკრეტულად ბანკს არ აქვს ექსპერტიზა ძირითად საშუალებებში, ამის გამო კომერციული ბანკები ცდილობენ ეს ოპერაციები გადაიტანონ სალიზინგო კომპანიებზე.

კომერციულ ბანკის წარმომადგენლები, ცდილობენ ინვესტიცია ჩადონ სალიზინგო კომპანიაში, რად-

გან, ამ შემთხვევაში, მათ შეუძლიათ დაიზღვიონ თავი სხვადასხვა რისკებისგან, რადგან ამ უკანასკნელის საშუალებით გადის არასაბანკო კლიენტებზე, შესაბამისად თუ რისკიანობა მაღალი იქნება, მათ ურჩევნიათ ერთი კომპანია ყავდეთ გარეთ და ამის საშუალებით თავი შედარებით დაცულად იგრძნონ.

ეკონომიკური ბუნებით, ლიზინგი არის სახსრების დაბანდება ძირითად საშუალებებში დაბრუნებითობის პრინციპით. ვადიანობისა და დაბრუნებათობის პრინციპიდან გამომდინარეობს, რომ ძირითადი საშუალებები დროებით გადაეცემა სარგებლობაში ლიზინგის მიმღებს, შემდეგ კი მას უკან იბრუნებს წინასწარ განსაზღვრული დროიდან გამომდინარე. ფასიანობის პრინციპის შემთხვევა გამომდინარეობს იქიდან, რომ ლიზინგის მფლობელი იღებს გასამრჯელოს. აქედან გამომდიანრე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ლიზინგი ატარებს საკრედიტო ურთიერთობებისსთვის დამახასიათებელ ნიშან - თვისებებსაც, თუმცა შედარებით დაბალი რისკიანობის პირობებით.

ზემოთხსენებული და სხვა ბევრი მნიშვნელოვანი მიზეზის გამო, კომერციული ბანკები დიდ ინვესტიციებს დებენ სალიზინგო კომპანიების გახსნისთვის.

ლიზინგი საქართველოში

დღესდღეობით საქართველოს ბაზარზე ძალზედ აქტიურად სთავაზობენ კომპანიები სალიზინგო მომსახურებას ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს. დომინანტი სალიზინგო კომპანიები მაინც ბანკის შვილობილი სალიზინგო კომპანიები არიან, რადგან კომერციული ბანკები ამ კუთხით ძალზე დიდ საინვესტიციო საქმიანობას ეწევიან.

მიუხედავად იმისა, რომ ლიზინგი ახლად შემოსული მომსახურებაა საქართველოს ბაზარზე, არაერთმა სალიზინგო კომპანიამ დაიწყო ფუნქციონირება და წარმატებით ეწევიან ამ მომსახურებას. თუმცა, რამოდენიმე კომპანია მაინც მთავარი მოთამაშეა ამ ბაზარზე, მათგან შეიძლება დავასახელოთ, თიბისი ლიზინგი, საქართელოს სალიზინგო, მოგო, ალიანსი ჯგუფი და სხვ.

გარდა ამისა, ბაზარზე გამოჩნდნენ ისეთი კომპანიები, რომლებიც ფიზიკურ პირებს სთავაზობენ სალიზინგო მომსახურებას. ამ მხრივ ბაზარზე ლიდერია მოგო, რომელიც ა მომხამრებელს სთავაზობს ავტო ლიზინგს უკუ ლიზინგით.

თიბისი ლიზინგი

თიბისი ლიზინგი დაფუძნდა 2003 წელს და კომპანია დღეისათვის ლიდერია ბაზარზე. კომპანიას აქვს 60 მილიონ ლარიანი პორტფელი და 450 კლიენტთან აქვს გაფორმებული 1200 ზე მეტი აქტიური ხელშეკრულება.

იგი კლიენტებს ემსახურება სხვადასხვა სფეროში: სამედიცინო, პოლიგრაფიული, წარმოება, კვება, ვაჭრობა და სხვ.

დღეისათვის თიბისი ლიზინგი საქართელოში არსებული სალიზინგო ბაზრის 75 % პორტფელის მფლობელია.

საქართველოს სალიზინგო კომპანია

საქართველოს სალიზინგო კომპანია, არის საქართველოს ბანკის შვილობილი პროექტი. იგი დაარსდა

2001 წელს და საქართველოს ბაზარზე იყო პირველი ვინც მომხმარებელს ლიზინგი შესთავაზა.

საქართველოს სალიზინგო კომპანია მომხმარებელს სთავაზობს შედეგ მომსახურებებს: ფინანსური ლიზინგი, ავტო ლიზინგი, რესტორნის აღჭურვილობა, დაბრუნებითი ლიზინგი, საოპერაციო ლიზინგი.

ალიანს ჯგუფი ლიზინგი (AGL)

პირველად არასაბანკო სექტორიდან ალიანსი ჯგუფი იყო ვინც დაიწყო სალიზინგო საქმიანობა. იგი მომსახურებას თბილისის გარდა ეწევა 5 ქალაქში: ქუთაისში, რუსთავში, ბათუმში, ზუგდიდში და წალკაში. ალიანსი ჯგუფი ლიზინგს დაფინანსებული აქვს 4 000 ზე მეტი პროექტი.

ალიანსი ჯგუფი ლიზინგი მომხმარებელს სთავაზობს შემდეგ სალიზინგო მომსახურებებს: კორპორატიული ფინანსური ლიზინგი, ექსპრეს მიკრო ლიზინგი, ავტო ლიზინგი, ავტომანქანის უკუ ლიზინგი, საოპერაციო ავტო ლიზინგი.

ლიზინგი ამცირებს კრედიტზე მოთხოვნასა, რაც თავსი მხრივ ხელს უწყობს კრედიტის გაიაფებას. სწორედ ამიტომ, ხშირია შემთხვევა, როდესაც სალიზინგო ობიექტებად გვევლინებიან ბანკის ფილიალები.

დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში კომერციული ბანკები აქტიურად ხსნიან სალიზინგო კომპანიებს, რადგან, საქართველოში ბანკს არ აქვს უფლება სალიზინგო საქმიანობის წარმოების, ანუ, სალიზინგო პროდუქტის შეთავაზების, შესაბამისად აფუძნებს ცალკე კომპანიას, რაშიც საკაოდ დიდ ინვესტიციას დებენ. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ინვესტიცია საბოლოო ჯამში დიდი მოგებით უბრუნდებათ, რადგან ბევრი კომპანია სალიზინგო მომსახურებით სარგებლობს მაშინ, როდესაც სჭირდებათ სხვადასხვა ძვირადღირებული მანქანა - დანადგარები. ლიზინგი მათ ეხმარებაათ, რომ ეტაპობრივად დაფარონ საზღაური და პარალელურად გამოიყენონ საჭირო ტექნიკა.

ლიზინგი მარტივი და ხელმისაწვდომი მომსახურებაა კომპანიებისთვის, როდესაც ისინი ვერ ახერხებენ სესხის აღებას ბანკების საშუალებით, მითუმეტეს, მოსახერხებელია ახლად დაწყებული ბიზნესისთვის, როდესაც არ აქვთ საკმარისი რესურსები ბიზნესის ფუნქციონირებისთვის.

დავითი პიტიურიშვილი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ბიზნეს - ინჟინერინგის ფაკულტეტი (სპეციალობა: ფინანსები), დოქტორანტი

გამოყენებული ლიტერატურა

1. დებულება კომერციულ ბანკებში რისკების მართვის თაობაზე„, საქართველოს ეროვნული ბანკი, ბრძანება N71, 2008 წ. 17 მარტი
2. კოვზანაძე ი., კონტრიძე გ., თანამედროვე საბანკო საქმე: თეორია და პრაქტიკა, თბ. 2014.
3. გოგოლაძე ს., მომატებული კონკურენციისა და ფინანსური კრიზისის ბანკის საქმიანობის მოდელების შემუშავება, საქართველოს ტექნიკური უნივერისტეტი, 2013
4. ნარმანია დ., საბანკო რისკების მართვის თავისებურებები პოსტკრიზისულ პერიოდში, თბილისი, თსუ, 2011
5. HTTP://WWW.TBCLEASING.GE/GE/ABOUT-US/FOR-CONSUMERS
6. HTTP://WWW.BANKOFGEORGIA.GE/CORPORATE/GE/OTHER-SERVICES/ONE-STOP-SHOPPING/LEASING
7. HTTP://WWW.AGL.GE/
8. HTTPS://WWW.MOGO.GE/KA/LEASING/

LEASING AS ONE OF THE INVESTMENT ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS

RESUME

Nowadays on a Georgian market companies very actively offering lease service to physical and legal people. On the whole commercial banks are interested to open such kind of companies; consequently they are making big investments to set up them.

In the article, there is written about reasons why commercial banks intensively setting up leasing companies. Also discussed about a few lease companies on Georgian market and represented lease operations short summary.